

Wspólne stanowisko

Ochrona zdrowia matek i dzieci podczas konfliktu w Ukrainie i kryzysu uchodźczego

Wersja 1: 8 Marca 2022

W odpowiedzi na konflikt zbrojny w Ukrainie, UNICEF, Global Nutrition Cluster i Partnerzy wzywają wszystkie zaangażowane strony do podejmowania działań w celu ochrony, promocji i wsparcia żywienia oraz opieki nad niemowlętami, małymi dziećmi i ich opiekunami. Działania te są kluczowe dla zapewnienia przeżycia, prawidłowego rozwoju oraz zapobiegania niedożywieniu, chorobom i śmierci niemowląt i małych dzieci.

Niniejsze wspólne stanowisko ma pomóc w podjęciu niezwłocznych, skoordynowanych i wieloaspektowych działań w zakresie żywienia niemowląt i małych dzieci (IYCF).

Przewiduje się, że rozwijający się konflikt pogłębi kryzys humanitarny i dotknie milionów mieszkańców Ukrainy. Uchodźcy, wysiedlone rodziny w obrębie Ukrainy, a także osoby, które konflikt dotyka w miejscu ich zamieszkania, znajdują się w ekstremalnie ciężkiej sytuacji spowodowanej: wysokim poziomem stresu i niepewności, problemem z dostępem do żywności czy właściwych warunków sanitarnych, obecnością chorób zakaźnych oraz istotnym zagrożeniem bezpieczeństwa.

Międzynarodowe rekomendacje w zakresie żywienia niemowląt i małych dzieci

- **Wczesna inicjacja karmienia piersią** (przystawienie dziecka do piersi w ciągu pierwszej godziny od porodu)
- **Wyłączne karmienie piersią** przez pierwsze 6 miesięcy życia dziecka (nie należy podawać żadnych innych pokarmów ani napojów niż mleko matki ani wody, chyba że wynika to z wyraźnych wskazań medycznych)
- Wprowadzanie, po szóstym miesiącu życia dostosowanych do wieku dziecka, bezpiecznych i odpowiednich pod względem odżywczym **posiłków uzupełniających**
- **Kontynuowanie karmienia piersią** przez 2 lata i dłużej.

W sytuacjach kryzysowych, najmłodsze dzieci znajdują się w grupie najwyższego ryzyka infekcji oraz zgonu. Szczególnie w grupie dzieci, które nie są karmione piersią ryzyko to jest wysokie, ze względu na brak dostępu do odpowiednich higienicznych warunków przygotowania mleka modyfikowanego.

W Ukrainie, gdzie wskaźniki wyłącznego karmienia piersią są niskie, a duży odsetek dzieci jest karmiony sztucznie lub mieszanie, stanowi to poważny problem.

Działania wspierające matki, opiekunów oraz ich dzieci powinny obejmować:

1. **Wspieranie matek w rozpoczynaniu i kontynuacji karmienia piersią** powinno stanowić priorytet w ochronie zdrowia i dobrostanu matek oraz ich dzieci. Choć stres może czasowo zaburzyć prawidłowy wypływ mleka u niektórych kobiet, to nie wpływa to bezpośrednio na samą produkcję pokarmu, pod warunkiem, że matka i dziecko pozostają razem i otrzymują wsparcie w rozpoczęciu karmienia i częstym przystawianiu do piersi. Wsparcie obejmować powinno praktyczną pomoc w przystawieniu dziecka do piersi, wzmacnianiu kompetencji matki, ułatwianiu kontaktu skóra do skóry i umożliwianiu wspólnego przebywania matki i dziecka (np. poprzez zapewnienie nosideł czy chust). Rekomenduje się korzystanie z zasobów organizacji oraz specjalistów zajmujących się pomocą laktacyjną z terenów Ukrainy i sąsiadujących państw.
2. **Wsparcie i ochrona zapotrzebowania żywieniowego dzieci, które nie są karmione piersią w celu zminimalizowania ryzyka, na które są one narażone.** W sytuacjach konfliktów zbrojnych, niemowlęta, których żywienie jest w pełni uzależnione od podawania mleka modyfikowanego, są wyjątkowo podatne na zagrożenia związane z takim sposobem żywienia. Niemowlęta te powinny być jak najszybciej odnalezione w grupie a opiekunom należy **dostarczyć pakiety podstawowego wsparcia, zawierające:** odpowiedni rodzaj produktu zastępującego mleko kobiece (mleko modyfikowane w proszku albo mleko modyfikowane w postaci gotowej do spożycia), sprzęt i narzędzia do higienicznego przygotowania, przechowywania mleka i karmienia z kubeczka. Należy zapewnić praktyczną edukację z zakresu bezpiecznego przygotowywania pokarmu i jego przechowywania, wsparcie w responsywnym podawaniu pokarmu oraz częste kontrole w Błękitnych Punktach UNICEF, punktach Czerwonego Krzyża lub u innych organizacji. Matki, których dzieci są karmione w sposób mieszany należy zachęcać i wspierać w podejmowaniu działań zwiększających produkcję ich mleka w piersi i w powrocie do wyłącznego karmienia piersią.
3. **Zgodnie z ukraińskimi przepisami prawa¹ nie powinno się dostarczać, wspierać, ani akceptować dystrybucji darowizn w postaci Produktów Zastępujących Mleko Kobiece**, w tym produktów takich jak: mleko modyfikowane dla niemowląt, inne produkty mleczne, komercyjna żywność uzupełniająca i narzędzia służące do karmienia (takie jak butelki, smoczki, laktatory). **Niezbędne Produkty zastępujące Mleko Kobiece powinny być zakupione (przez opiekuna dziecka lub pozyskane przez UNICEF) i przekazywane w postaci długofalowej i skoordynowanej opieki, opartej na zidentyfikowanych potrzebach oraz powinny być zgodne z Kodeksem Produktów Zastępujących Mleko Kobiece WHO.** Mleko dawczyń nie powinno być dostarczane, za wyjątkiem sytuacji, w których jest to podyktowane konkretnymi potrzebami i jest realizowane w porozumieniu z lokalnymi/rządowymi medycznymi władzami lub koordynowane przez agencje ONZ, które uwzględniają zachowanie warunków chłodniczych dla mleka.
4. **Zapewnić należy dostępność i ciągłość dostaw odżywczej, świeżej żywności oraz podstawowych produktów spożywczych dla dzieci, kobiet i rodzin.** Tam gdzie pojawiają się lokalne braki w dostępności do pożywienia, **ułatwiać należy dostępność do bezpiecznej i odpowiedniej do wieku żywności uzupełniającej dla dzieci w wieku 6-23 miesięcy,**

¹ "Preventing the spreading of artificial breast-milk substitutes is defined by the Order of the Ministry of Health of Ukraine as of October 28, 2011 No. 715 "On Further Introduction of Hospital Favourable to a Child Expanded Initiative in Ukraine".

starszych dzieci i ich opiekunów, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży i kobiet karmiących piersią.

5. **Kobietom w ciąży i karmiącym piersią, a także innym opiekunom małych dzieci zapewnić należy pierwszeństwo w dostępie do żywności oraz nieżywnościowych produktów pierwszej potrzeby**, takich jak ubrania, woda, ochrona, zakwaterowanie, wsparcie psychospołeczne i inne interwencje zaspokajające ich podstawowe potrzeby. Należy zdecydować w jaki sposób wesprzeć uchodźczynie, żeby zminimalizować stres związany z ich przemieszczaniem się. **W każdym zorganizowanym punkcie powinno się zapewnić matkom bezpieczną i wygodną przestrzeń w której mogą one karmić i zajmować się niemowlętami.**

6. **Niemowlęta, dzieci i mamy z grup wysokiego ryzyka powinny być odnajdywane w otoczeniu, tak żeby można było udzielić im adekwatnej do potrzeb pomocy.** W tej grupie znajdują się (ale nie tylko) m.in. dzieci o niskiej masie urodzeniowej, dzieci niedożywione, niemowlęta poniżej 6 miesiąca życia, dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci z problemami żywieniowymi, dzieci narażone na zakażenie HIV, niemowlęta osierocone, niedożywione lub ciężko chore matki, matki doświadczające traumy, przypadki rozdzielenia matek od dzieci.

Zachęcamy do edukowania zespołów w omawianej tematyce, do budowania uważności na problemy, które podejmuje niniejsze stanowisko i do udostępniania jego treści.

Jeżeli potrzebujesz więcej informacji skontaktować możesz się z Anną Ziolkovską Nutrition Specialist, Global Nutrition Cluster: aziolkovska@unicef.org

Annex 1: Źródła:

- IYCF-E infographic series | ENN (enonline.net)
- BMS-Procurement-Guidance-Final-June-2021.pdf (unicef.org)
- Breastfeeding-counselling-in-Emergencies-2021.pdf (globalbreastfeedingcollective.org)
- Community based infant and young child feeding | Global Breastfeeding Collective
- Breastfeeding in emergency situations | Global Breastfeeding Collective
- Call to Action: Breastfeeding Counselling in Emergencies
- Supportive Spaces for IYCF-E
- https://www.nutritioncluster.net/Ukraine_Response_Programmatic_and_technical_response